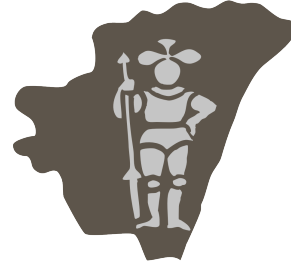

**Verlag lezing 17 november 2016
in VITA NOVA
door Joop Tilbusscher**

Historische Vereniging

Middelstum

Onderwerp: Bouwen in Middelstum

A Tilbusscher woningen

B Arbeiderswoningen

De voorzitter opent de vergadering.

Hij memoreert aan het boek “Zestien vierkante meter” wat Joop geschreven heeft en in 2015 uitgekomen is. Het boek kost € 16,- , dus € 1,- per vierkante meter. Waar vind je dat nog? Hier in Vita Nova vanavond bij de lezing.

A Tilbusscher woningen

Een groot deel van het boek Zestien vierkante meter gaat over Middelstum.

De familie Tilbusscher begon in Toornwerd, huisje Ham , bekend bij de Middelstumers.

De heer des huizes was wever en klokkenluider in Toornwerd.

De tweede zoon Jacob was handig en kon goed timmeren. Hij werd aannemer , begeleider bij de bouw en architect .

De Doopsgezinde kerk met pastorie is van zijn hand. Ook 't Ol Schoultje van Huizinge.

Zoon Pieter Tilbusscher leerde het beroep van zijn vader.

Het tekenen leerde hij van Hoeksema en hij ontwierp veel renteniers woningen , kerken, scholen enz.

Een paar ervan zijn bv. Logement van Lacum, De Fintenkoepel in Oosterburen (voor TBC-lijders).

De zoon van deze Pieter is Jacob , de grootvader van Joop. Hij kreeg een gedegen opleiding, ook de opleiding tot Bouwkundig opzichter.

Overgrootvader en grootvader vormden een maatschap.

Zij bouwden en ontwierpen veel woningen, gebouwen in de provincie.

Villa Mentheda werd ontworpen en gebouwd in opdracht van Jacob Vinhuizen 1896. Pieter Tibusscher was gek van borgen, dus dit was een pracht opdracht.

Jacob Vinhuizen kocht een groot deel van de afgegraven wierde van Middelstum.

Daar kon hij aan verdienen. Hij was wethouder en liet woningen bouwen aan de

Burgemeester van Ankenweg , ontworpen door de Pieter Tilbusscher voor de gegoede stand.

Een groot aantal huizen in het beschermde dorpskern van Middelstum zijn ontworpen door Tilbusscher. Vaak renteniers woningen. Het mocht wat kosten. Gelukkig staan ze er nog.

Pieter Tilbusscher was een beeldbepalende architect van Middelstum.

Denk aan de Grachtstraat, de Burchtstraat , een aantal aan de Heerestraat.

Toen de Woningwet 1901 van kracht werd , werd Tilbusscher gemeente opzichter.

Er moest iemand zijn die toezicht hield bij het bouwen.

B Arbeiderswoningen

De Gezondheidswet van 1901 had grote invloed op de Woningwet van 1901.

De woningen van arbeiders waren van zeer slechte kwaliteit en woonruimte was niet veel. Het waren eigenlijk wantoestanden. Men beschikte niet over drinkwater. Vaak werd er water uit het Boterdiep gedronken. De Woningwet gaf een kans om de woontoestanden te onderzoeken.

Vooraf woningen met minder dan drie kamers moesten beschreven worden.

Woningen met vier kamers of meer hoefde niet. Daar was het wel in orde dacht men.

Het onderzoek van 1904/1905 beschreef het aantal kamers, bewoners per huis, bewoners per slaappleaats en het aantal kinderen. Van de 450 woningen die onderzocht werden, waren er 210 die niet meer dan 1 kamer hadden waarin alles moest gebeuren.

De burgemeester van Middelstum van die tijd, Witkop van Rooyen, was vrij vooruitstrevend.

Er kwam een norm, eisen aan de bouwverordening in 1905 in Middelstum.

Eén kamer van 4 bij 4 meter, het aantal ramen, de grootte van het huis moest 30 vierkante meter zijn, er moest een fundering met trasraam komen, een bedstee per drie bewoners, een goede afwatering, een houten vloer met ontluchting. Zeer vooruitstrevend voor die tijd.

Uit het onderzoek kwam naar voren dat een groot aantal woningen niet aan de verordening voldeed.

Woningen die na de woningwet gebouwd zijn, zijn bv. aan de rechterkant van Kerkpad en aan de BE-weg. Maar de huur was 110 gulden, niet betaalbaar door arbeiders. Ze kregen de huizen niet bewoond. Gemeente ambtenaren bewoonden de huizen.

Het rijk gaf subsidie voor de bouw, maar dat stopte in 1920.

Er mocht van rijkswege alleen nog goedkoop gebouwd worden. De huizen die gebouwd werden waren slecht en klein. Die zijn nu bijna allemaal gesloopt.

Middelstum had een zeer goed archief van de bouwaanvragen, zo niet het beste van de omgeving. Zo kunnen we nog veel van die periode vinden.

Pas na de oorlog kwam de sociale woningbouw op gang. In Ulrum was de woningnood groot.

De burgemeester van Ulrum, Huib Ottevanger, wist in 1950 binnen enkele weken 30 gemeenten achter zijn plan (het 1000-Woningenplan) te krijgen en waaronder Middelstum. Zijn strategie: veel woningen goedkoper, met douche en een doorzonkamer. In een paar jaar stonden er 1165 woningen, verspreid over heel Groningen.

De eerste steen van deze woningen was een tegeltableau met de wapens van alle gemeenten die aan het plan mee deden.

In een aantal gemeenten kun je ze nog vinden. Ze zijn gemaakt door keramist Anno Smit.

Aan de Zuiderstraat staan twee rijtjes van zes huizen, met drie blokjes boven de voordeur.

Die drie blokjes zie ja vaak boven de deur van de woningen van het plan.

Het zijn herinneringen aan het groot naoorlogs bouwproject.

Maar de geschiedenis eindigt hier niet.

Postadres: Vlaslaan 1 9991 BW Middelstum
Tel: 0595-551655 hennie.toolsema@home.nl

Kamer van Koophandel nr: 53838653
Bank rek. nr. NL07 RABO 0166362980